

آیامی توان کودک خود را در خانه آموزش داد؟

نوشته پل دی هوستون
ترجمه جعفر چراغیان و سیدحسین نجاتی موسوی

اشاره

پل دی هوستون، مدیر اجرایی «انجمن مدیران مدارس ایالات متحده» دربارهٔ فایده‌ها و مضرات آموزش کودکان در خانه مطلبی تهیه کرده است. هوستون عقیده دارد که کنش متقابل دانش‌آموزان در محیط مدرسه، نه تنها برای رشد و پیشرفت شخصی آن‌ها مهم است، بلکه برای رشد ارزش‌های مردم‌سالاری و قانون‌مداری در جامعه نیز اهمیت دارد. آموزش و تعلیمی که از کنش متقابل در محیط و زمینه‌های گوناگون ناشی می‌شود، می‌تواند به اندازهٔ آموزش خوب تأثیرگذار باشد. هوستون و حامیان‌ش از خانواده‌هایی که به آموزش کودکان‌شان در خانه تمایل دارند، درخواست می‌کنند در پی یافتن روش‌هایی باشند تا فرزندانشان بتوانند از فرصت و امکان برخورد متقابل با همسالان خود نیز برخوردار شوند. مقالهٔ هوستون را می‌خوانیم.

در دنیای پیچیده و غیرقابل پیش‌بینی ما، آموزش خانگی کودکان به والدین امکان می‌دهد تا رشد و پیشرفت علمی و اجتماعی فرزندانشان را کنترل کنند، ولی آیا فکر می‌کنید آموزش خانگی برای خانوادهٔ شما هم مناسب است؟ آیا آموزش خانگی این امکان را به کودک شما می‌دهد تا بتواند برای موفقیت و خوشبختی در زندگی خود، مهارت‌های لازم را کسب کند؟

واقعیت این است که برای آنکه آموزش خانگی به نتایج مثبت بینجامد، پدر و مادرها باید به‌طور فوق‌العاده‌ای بکوشند تا اطمینان یابند که نیازهای پیچیده و متنوع فرزندشان برآورده شده است. آن‌ها، حتی اگر احتیاجات علمی و آموزشی کودک خود را برطرف کنند، ممکن است قادر به تأمین «نیازهای اجتماعی» وی، آن‌طور که در مدارس رسمی برآورده می‌شود، نباشند. پس قبل از هرگونه اقدام به آموزش در خانه، لازم است خطرات و فایده‌های این کار را مطالعه و بررسی کنید.

آسیب‌هایی به رشد و پیشرفت اجتماعی

اگرچه آموزش یک به یک یا انفرادی به کسی که مورد علاقهٔ ماست می‌تواند مزایای بی‌شماری برای او داشته باشد، ولی این عمل مشکلاتی نیز در پی خواهد داشت. بسیاری از خانواده‌ها به آموزش کودکان‌شان در خانه اقدام می‌کنند بدون اینکه دقیقاً بدانند فرزندانشان در مدارس رسمی و عمومی چه آموزش‌ها و تعلیمی می‌بینند. بسیاری از پدر و مادرها در پی آن‌اند که فرزندانشان مطابق ارزش‌ها و اعتقادات خودشان تعلیم ببینند و چون نگران‌اند که آن‌ها در محیط‌های متنوع اجتماعی بیرون دستخوش ناهنجاری شوند، آن‌ها را به مدرسه نمی‌فرستند. این در حالی است که تعدادی از استادان صاحب‌نظر در تعلیم و تربیت معتقدند این روش محافظت‌ غیرمعقول از کودک ضررهایی آشکار و نهان را برای او در پی خواهد داشت. ببینیم چگونه!

کودکان ما بزرگ می‌شوند تا در دنیای واقعیت‌ها زندگی

برای آنکه آموزش خانگی به نتایج مثبت بینجامد، پدر و مادرها باید به طور فوق العاده ای بکوشند تا اطمینان یابند که نیازهای پیچیده و متنوع فرزندشان برآورده شده است

مسائل مهم اجتماعی

به طور کلی، آموزش خانگی ممکن است به توسعه ارزش های دموکراتیک و مردم سالارانه آسیب برساند. برخلاف تصور رایج، دبستان ها تنها برای آموزش خواندن، نوشتن و حساب و ریاضیات دایر نشده اند، بلکه دلیل اصلی تشکیل این مدارس، آموزش زندگی شهرنشین و تعلیم مهارت های این نوع زندگی بوده است. دموکراسی برای اینکه به رشد و بالندگی برسد، به وجود تنوع و تکثر در جامعه نیاز دارد تا مردم مجبور شوند روش برخورد و رفتار با دیگران را که ممکن است با آنان اختلاف داشته باشند بیاموزند. دموکراسی هنگامی نهادینه خواهد شد که مردم قادر به همکاری با دیگران و پذیرش تفاوت ها و اختلاف نظرات باشند. شکوفایی مردم سالاری در متن اجتماعی و تقابل و رابطه با دیگران است که اتفاق می افتد. حال اگر آموزش و تعلیم به صورت انفرادی و دور از واقعیات جامعه صورت بگیرد، ممکن است کودکان، از همان آغاز زندگی، در کسب این مهارت مهم و حیاتی دچار نقصان شوند.

متأسفانه جامعه معاصر روش های زیادی را برای ایجاد تقابل و برقراری رابطه اجتماعی میان آدمیان نشان نداده است؛ به ویژه که با پیدایش فناوری های جدید، مردم بیش از پیش در دنیای خود فرو رفته و در تمایلات و اعتقادات خویش غرق شده اند، تا آنجا که حتی در عده ای موجب پیدایش تعصبات قومی و نژادی شده است. کودکانی که فقط در فضای خانه رشد می کنند و دور از مدرسه آموزش می بینند، ممکن است هرگز طریقه برخورد با عقاید مختلف و نحوه رسیدن به نقطه مشترک با دیگران را نیاموزند، در حالی که حیات دموکراسی به کسب این مهارت مهم وابسته است.

جدایی و انزوای کودک ممکن است برای یک دوره کوتاه مناسب باشد تا از رویه رو شدن وی با سختی ها و نامایمات و مشکلات جلوگیری شود، ولی در دراز مدت مضر و زیان بخش خواهد بود و مانع ورود آنان به دنیای واقعیات می شود. البته والدین می توانند با سعی و تلاش بیشتر نسبت به تعلیم این مهارت و آشنایی فرزندشان با انواع عقاید و اختلاف نظرها اقدام کنند ولی نتیجه مثبت و قطعی هنگامی عاید آنان خواهد شد که فرزندشان در مدارس رسمی و به طور طبیعی آموزش ببیند.

اطلاعاتی پیرامون آموزش خانگی

در حال حاضر، به دلیل کمبود مطالعات و پژوهش هایی که درباره آموزش خانگی وجود دارد، قضاوت در مورد مزایا و معایب آن مشکل است و نمی توان حق مطلب را در این باره به درستی ادا کرد. اما در نگاه اول آنچه بیشتر از همه به نظر می رسد این است که اگرچه در نگاه اول، در آموزش خانگی همه چیز به نفع دانش آموز است ولی اگر دقیق تر بنگریم خواهیم دید که این نظر تا حدودی نادرست است. مطالعات دهه قبل "انجمن دفاع از آموزش خانگی" در دانشگاه پرسویل ویرجینیا نشان داد که کودکان تعلیم یافته در خانه نسبت به دانش آموزان تحت تعلیم در مدارس رسمی، نمرات بهتر و بالاتری را در آزمون های استاندارد شده کسب

کنند؛ دنیایی که از صحنه ها، جریانات و مردم متفاوت و مختلفی ساخته شده است. همزیستی کودکان با یکدیگر و تأثیر پذیری متقابل آن ها از یکدیگر در محیط، و در زمینه های متنوع، این توانایی را به هر کودک می بخشد که در برابر این تفاوت ها و اختلافات با قدرت و درک و فهم بیشتری رویه رو شود. مدارس رسمی تنها محیط هایی هستند که کودک را در شناخت این تفاوت ها و بهره برداری درست و بهینه از آن ها یاری می دهند. دانش آموزان در مدرسه به طور طبیعی از مهارت های اجتماعی در کلاس های درس، زمین های بازی، سالن غذاخوری و... به دلیل قرار گرفتن در محیط های اجتماعی، برخوردار می شوند. روشن است که در محیط خانه هیچ گاه این نتایج حاصل نخواهد شد مگر آنکه والدین تلاش و سعی قابل ملاحظه ای به خرج دهند و محیط هایی همچون محیط های اجتماعی که در خارج از خانه وجود دارد، ایجاد کنند. تنها در این صورت است که قادر به طی این راه پر مخاطره خواهند بود و خواهند توانست کودکانشان را در راه کسب مهارت های ضروری اجتماعی که در جامعه پیچیده و گسترده امروزی نیاز دارند، همراهی و توانا کنند.

انسیب های وارده به آمادگی علمی و تحصیلی

آموزش در خانه البته از نظر عملکرد آموزشی نتایج قابل توجهی دارد و منافع و مزایایی را در اختیار دانش آموزان قرار خواهد داد. در واقع بسیاری از والدین که در حال حاضر به آموزش خانگی مشغول اند از آمادگی و تجربه لازم در این زمینه برخوردارند. اما همیشه چنین نیست. مشکلات هنگامی خود را نشان می دهند که والدین در صرف زمان لازم، کوشش کافی یا توانایی و مهارت تدریس، ناتوان باشند و موفق به ایفای نقش معلمی (اگر خودشان رأساً آموزش را برعهده دارند) نشوند. قواعد و ضوابط آموزش خانگی در جوامع گوناگون بسیار متفاوت است. در بعضی از جوامع به آزمون هایی منظم احتیاج است تا از پیشرفت تحصیلی بچه های آموزش دیده در خانه اطمینان حاصل شود. در بعضی از جوامع کودکان موظف به تبعیت از نظام برنامه ریزی آموزشی و درسی جامعه خود هستند، ولی در بعضی دیگر از جوامع شرایط این گونه نیست و لذا ممکن است در حالی که عده ای از دانش آموزان در حال پیشرفت و ترقی هستند، عده ای دیگر این گونه نباشند، چه بسا کسی هم متوجه این اختلاف و تفاوت نشود. این درحالی است که دانش آموزانی که به مدارس رسمی می روند، به طور منظم و مستمر ارزیابی می شوند و می توان در هر زمان از میزان پیشرفت آنان اطلاع حاصل کرد.

اگر برنامه ای درسی که در منزل اجرا می شود با برنامه درسی مدرسه هماهنگ و همتراز نباشد، ممکن است دانش آموز در آینده تحصیلی خود با مشکلاتی مواجه شود، زیرا بسیاری از دانش آموزان ناچارند در سال های بالاتر به مدارس عادی برگردند یا بخواهند در مقاطع عالی ادامه تحصیل دهند. کسب آمادگی برای پذیرش در دانشگاه کار سخت و مشکلی است که در هنگام تصمیم گیری برای آموزش فرزندان در خانه باید آن را به حساب آورد.

اگر آموزش در خانه را بررسی کنید، حتی در صورت در اختیار داشتن امکانات کافی، باید ارزیابی دقیقی به عمل آورید که آیا قادر به از خود گذشتگی و تلاش فراوان هستید تا کودک خود را به نحوی تعلیم و آموزش دهید که در محیط خارج از خانه و تعاملات اجتماعی دچار مشکل نشود

ولی بعید به نظر می‌رسد آنچه در خانه آموزش داده می‌شود در عملکرد دانش‌آموزان تفاوت و تمایز قابل ملاحظه‌ای به وجود آورد، زیرا وجود خانواده‌ای اصیل و ثروتمند و آموزش پیشرفته و سطح بالا در جامعه امروز ما یک استثناست.

فایده‌های بالقوه

با اینکه چندین پژوهش معتبر، آموزش در خانه را، البته در شرایط مطلوب و آرمانی، تأیید و از آن حمایت کرده‌اند، اما استادان تعلیم و تربیت که عمر خود را در زمینه آموزش کودکان صرف کرده‌اند، باز هم نمی‌توانند تضمین کنند تمهیداتی که والدین در آموزش فرزندانشان در خانه به کار می‌گیرند، باعث رشد و پیشرفت آنان در درازمدت شود. تنها والدینی که وقت، انرژی و سرمایه خود را بی‌دریغ در راه آموزش کودکانشان صرف می‌کنند می‌توانند در این مورد کاملاً موفق باشند و عملکرد مؤثری داشته باشند. در حال حاضر، در آمریکا، خانواده‌هایی که به آموزش خانگی مشغول‌اند از وقت و تخصص کافی برای تعلیم فرزندانشان برخوردارند؛ به طوری که بیش از ۲۰ درصد این افراد خودشان معلم هستند و دوره‌های آموزشی را طی کرده‌اند و این خود مزیت و امتیاز بزرگی است، زیرا به آنان امکان می‌دهد شرایط آموزش خود را شبیه مدارس عادی ترتیب دهند و جلسات درس موجود در مدرسه را برای فرزندانشان به وجود آورند. این امر باعث شده که آنچه فرزندانشان می‌آموزند، یادگیری از نوع معنادار و به واقعیت نزدیک باشد. با تمام این اوصاف و در کنار این مزایا، محدودیت‌هایی نیز وجود دارد، زیرا بیشتر خانواده‌ها با شرایط ایده‌آل و مناسب برای تعلیم فرزندانشان در خانه، فاصله‌ای آشکار و قابل توجه دارند.

تصمیم برای آموزش در خانه

تعدادی از معلمان مدارس، از اینکه گرایش روزافزون به آموزش در خانه باعث خروج دانش‌آموزان بیشتری از محیط مدرسه شود، احساس نگرانی می‌کنند؛ هر چند که این امر بعید به نظر می‌رسد، زیرا بسیاری از والدین، مهارت، وقت و امکانات لازم برای رفع نیازهای پیچیده فرزندانشان را ندارند. اگر آموزش در خانه را بررسی کنید، حتی در صورت در اختیار داشتن امکانات کافی، باید ارزیابی دقیقی به عمل آورید که آیا قادر به از خودگذشتگی و تلاش فراوان هستید تا کودک خود را به نحوی تعلیم و آموزش دهید که در محیط خارج از خانه و تعاملات اجتماعی دچار مشکل نشود؟! با وجود بحث و گفت‌وگوهای فراوان در مورد این نوع آموزش، یک نکته به روشنی به چشم می‌خورد: آموزش خانگی مناسب همه افراد نیست و انتخابی شخصی است که باید تعهد و احساس مسئولیت را در هر یک از والدین در مورد فرزندشان به وجود آورد. هنگامی که این تعهد و قبول مسئولیت به وجود آمد و نهادینه شد، جامعه می‌تواند امیدوار باشد که کودک تعلیم دیده آماده زندگی در اجتماع فراروی خود خواهد شد.

منبع

دایرةالمعارف الکترونیکی انکارنا: <http://encarta.msn.com>

می‌کنند، به طوری که از نظر آماری، به صدک‌های ۷۰ و ۸۰ تعلق دارند که به طور آشکاری بالاتر از حد متوسط عملکرد دانش‌آموزان مدارس عمومی و خصوصی است. روشن است که اگر ملاک ما تنها نمرات آزمون باشد، ممکن است دچار انحراف شویم و در نتیجه پیامدها و عوارض این نوع آموزش نادیده انگاشته شود.

تحقیق مشابهی که در این زمینه انجام شده حاکی از آن است که (در امریکا) والدینی که به آموزش در خانه اقدام می‌کنند، آموزش‌هایی بالاتر از حد متوسط در مورد فرزندشان اعمال می‌کنند و از نظر درآمد نیز در سطح بالایی

قبل از هرگونه اقدام به آموزش در خانه، لازم است خطرات و فایده‌های این کار را مطالعه و بررسی کنید

قرار دارند. همچنین، این افراد خود نیز از آموزش‌های بیشتری در مقایسه با عموم مردم برخوردار بوده‌اند (۸۸ درصد از این والدین دارای تحصیلات عالی بودند که در مقایسه با ۵۰ درصد میانگین کشوری، قابل ملاحظه است). درآمد سالیانه این افراد نیز ۵۲۰۰۰ دلار بوده که بیشتر از میانگین درآمد ۳۶۰۰۰ دلاری سایر خانواده‌هاست. در ضمن، تقریباً (۹۸ درصد) همه کودکان تحت تعلیم در خانواده‌هایی زندگی می‌کنند که والدینشان حضوری مستمر در خانه دارند و اکثر مادران آن‌ها به هیچ کاری اشتغال ندارند.

با آنکه دانش‌آموزانی که خانواده‌های ثروتمند دارند و در محیط سالم خانگی تحت آموزش قرار گرفته‌اند، در هر محیط آموزشی دیگر نتایج و عملکرد سطح بالا دارند،

آموزش در خانه البته از نظر عملکرد آموزشی نتایج قابل توجهی دارد و منافع و مزایایی را در اختیار دانش‌آموزان قرار خواهد داد